

DELAVSKI SVETI RAZPRAVLJAJO O ZAKLJUČNIH RAČUNIH

Industrija motorjev — Rakovica

Zaključnemu računu podjetja Industrija motorjev — Rakovica so pridružili tudi nekaj dodatkov:

Podrobno poročilo o vsem finančnem in materialnem poslovanju in uresničitvi plana podjetja z izčrpano analizo finančnih in materialnih podatkov o uresničitvi plana; analizo poslovanja posameznih sektorjev in oddelkov; posebno poročilo o pregledu stanja obveznosti in terjatev podjetja z dne 31. decembra 1955; sklep upravnega odbora o sprejetju zaključnega računa in poročila.

Moramo takoj poudariti, da so bila poročila zelo solidno pripravljena. Tam, kjer je zaradi primerjave to zanimivo, so navedeni tudi planirani in doseženi podatki iz leta 1955, pa tudi podatki o izpolnitvi iz leta 1954 in celo iz leta 1953. Določene podatke so navedli po posameznih obratih in mesecih. Za odstopanja od plana, naj so bila pozitivna ali negativna, so navedeni prepričljivi vzroki.

Poročila

Poročilo o finančnem in materialnem poslovanju ima 67 strani. Na eni sami strani je navedena skrajšana bilanca z zbirnimi pozicijami. Posamezne postavke so takoj za tem razčlenjene.

Materialni presežki in primanjkljaji so navedeni po skupinah v absolutnih zneskih, nato pa še v odstotkih prometa materiala v primerjavi z enakimi razmerji v letu 1954. Iz tega pregleda je razvidno, da je bilo v letu 1954 0,9% presežkov in 0,57% primanjkljaja v primerjavi s prometom, leta 1955 pa 0,3% presežkov in 0,14% primanjkljaja. Na podlagi takega pozitivnega rezultata poročilo vendarle sklepa: »Čeprav so se letos presežki in primanjkljaji precej zmanjšali v primerjavi s preteklim letom, ki ga ne moremo vzeti za merilo presežkov in primanjkljajev, so še vedno veliki.«

Zelo podrobno je analizirana izpolnitev plana po vrednosti, obsegu in asortimaju. Poročilo ugotavlja, da je v proizvodnji menjalec hitrosti prišlo do presežka lastne cene za 190,82%. Poročilo pravi, da so uresničili komaj 15,4% proizvodnega plana tega izdelka. Vzrok je »zama v izdelavi orodja«. Izpolnitev plana je »bila ovirana tudi zaradi nepravilne dokumentacije za izdelavo delov in orodja, medtem ko je povečanje lastne cene nastalo predvsem zaradi okvar v proizvodnji, o čemer so izdelali podrobne analize«. Glede na to, da je znižanje lastne cene v vsej proizvodnji v letu 1954 znašalo 6,77%, dne 30. junija 1955 pa 6,58%, 30. septembra — 5,82%, ob koncu leta pa 3,34%, so v poročilu postavili vprašanje: »Mar to ni zadostno opozorilo, naj se spomnimo, da moramo nekaj storiti v borbi za zmanjšanje lastne cene? Na to vsekakor zelo vpliva podražitev materiala na tržišču. Toda so še vedno dokajšnje možnosti za znižanje lastne cene.«

Skartu in okvaram — tem izrazitim problemom v industriji motornih vozil — posveča poročilo tri in pol strani, na katerih navaja primerjalne podatke iz zadnjih treh let. Poročilo podrobno analizira škart in okvare pri vsakem izdelku — ali je prišlo do njega zaradi

slabega nabavljenega materiala, slabega litja železa ali pa zaradi slabe obdelave. Taka analiza je koristna, ker omogoča, da takoj podvzamejo korake za zmanjšanje okvar in škarta na točno določenih krajih v podjetju.

O izpolnjevanju norm je v poročilu podrobna analiza po mesecih — za vse podjetje in za posamezne obrate — po povprečnih najvišjih in najnižjih izpolnjenih normah v obratu. Medtem ko so v letu 1954 dosegali norme povprečno s 118%, so jih v letu 1955 izpolnjevali s 125%. To povečanje pojasnjuje poročilo predvsem z večjim prizadevanjem delavcev in z njihovim boljšim obvladovanjem proizvodnega procesa,

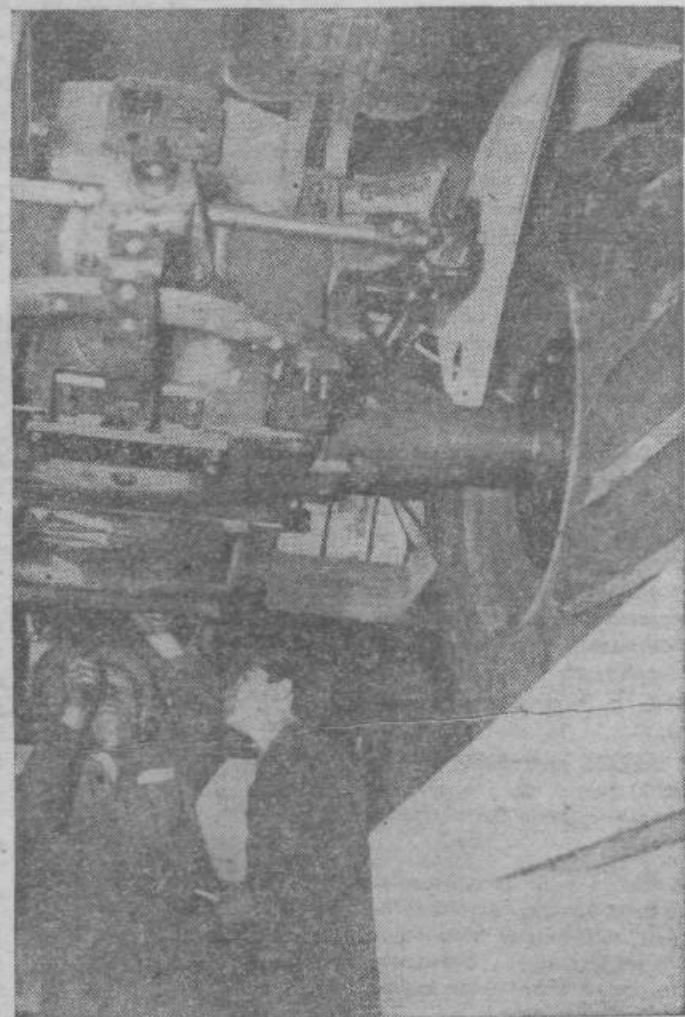
na koncu pa vendarle stoji priporočilo, da bi bilo treba »pre-povedati delo izven rednih delovnih ur in delo v tistem času, ki je določen za počitek, saj tako delo onemogoča pravičen pregled nad izpolnjevanjem norme. Iz tega lahko sklepamo, da v rednem delovnem času norm vendarle ne izpolnjujejo z navedenim odstotkom.

Razpravljanje pred delavskim svetom

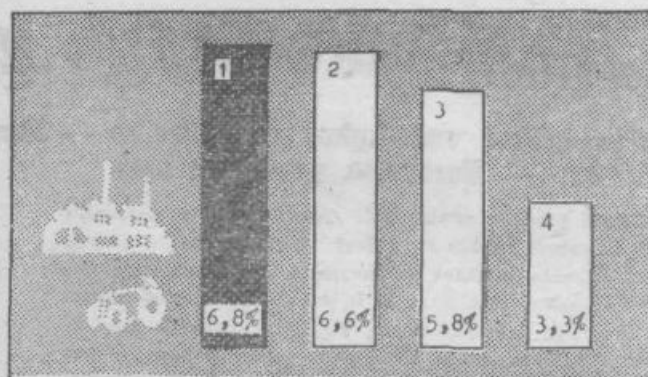
Imeli so dva sestanka delavskega sveta, na katerih so razpravljali o zaključnem računu. Prvi se je tikal samo izrednih dohodkov in izdatkov.

Diskusija je bila zelo živahna. Slo je za odpis zneska okrog 60 milijonov dinarjev rezervnih delov za traktorje, ki jih nič več ne proizvajajo, in rezervnih delov za nekatere druge motorje.

Vzroki za ta odpis so ekonomski: teh delov ne morejo več prodati, za kredite pa, ki so jih zanje najeli, morajo plačevati znatne obresti. Delavski svet terja odgovor na vprašanje, ali je bil nujen odpis tako velikega zneska ali tako velikih količin, in zakaj že prej niso odpisali številnih delov, za katere so dolga leta plačevali obresti. Avtomobila »Praga« n. pr. že dolgo več ne izdelujejo, vprašanje nekaterih zalag rezervnih delov za ta avtomobil pa rešujejo šele sedaj.

Montiranje traktorjev v Rakovici

1 — 31-XII-54 2 — 30-VI-55 3 — 30-IX 4 — 31-XII

Znižanje lastne cene v Rakovici: 1. v letu 1954, 2. ob koncu prvega polletja 1955, 3. v devetih mesecih 1. 1955 in 4. v 1. 1955

Sestanek se je končal tako, da so na njem sklenili knjižiti predlagane zneske v breme izrednih izdatkov in v korist izrednih dohodkov, generalnemu direktorju pa so naročili, naj pregleda morebitne napake in naj o tem poroča.

Na drugem sestanku so obravnavali ves zaključni račun s poročilom vred. Sestanek je trajal cele štiri ure. Se preden so začeli razpravljati, so izvolili komisijo za redakcijo sklepov, ki je štela 5 članov.

Ker so problem pravilno zastavili, se je takoj porodilo tudi razpravljanje. Najprej so načeli vprašanje, kako bi se rešili odvečnih strojev, instalacij in opreme. Načeli so vprašanje izposojevanja strojev in materiala, vprašanje stroja v Trstu, zračnih dvigal, primanjkljaja kositra iz leta 1954, nezadostnega povečanja proizvodnje rezervnih delov itd.

Zahtevali so, naj se zmanjša razmerje med režijskim delom in proizvodnim delom, hkrati pa so zahtevali tudi spremembo strukture in zboljšanje kvalitete.

Precej časa so posvetili tudi zmanjšanju škarta. Posebej so se razpravljali o zvišanju nekaterih stroškov, o presežkih zalag, za katere morajo plačevati velike obresti, in o možnostih, da se osvobodijo teh presežkov. Postavili so tudi vprašanje, ali so tudi njihovi kooperanti (podjetja, ki sodelujejo s tovarno v Rakovici v izdelavi nekaterih proizvodov) ekonomični v svojem poslovanju, saj za pocenitev proizvodnje zadostuje varčevanje v enem samem podjetju.

Na koncu je delavski svet sprejel vrsto sklepov. Odobril je zaključni račun in predlagal, naj novoizvoljeni organ upravljanja izvede primerjavo zaključnega računa s planom in proračuni za leto 1956. Tem sklepom je delavski svet dodal tudi sklepe upravnega odbora, ki jih ima za sestavni del svojih sklepov.

Naša pripomba

Pravilno opaženi problemi v poročilu, primerno objavljeni, najpogostejše samokritično pojasnjeni, so delavskemu svetu omogočili, da načne plodno razpravo o številnih vprašanjih in da sprejme konkretne sklepe. K takemu razpravljanju je prispevalo tudi to, da je razpravljaj upravní odbor že

prej dva dni o vseh tistih problemih, ki jih je navedel v zaključnem računu.

Vendarle bi bilo treba nekaterim vprašanjem posvetiti več pozornosti ali si prizadevati, da se povsem osvetlijo.

Tako na primer vprašanju izpolnjevanja in preseganja norm, ki je bilo precej dobro obdelano v poročilu, razpravljanje ni posvetilo zadostne pozornosti. V poročilu je poudarjeno, da bi bilo treba »prepovedati delo izven rednih delovnih ur in v tistem času, ki je namenjen za počitek, ker to onemogoča pravičen pregled nad izpolnjevanjem norme. Kaže pa, da tu ne gre samo za »pravičnost pregleda nad izpolnjevanjem norme, temveč za drugo stvar, o kateri v zapisniku ni govora. Res je sicer, da je bila med sklepe sprejeta tudi ugotovitev, da je povprečno preseganje norm v podjetju previsoko in da bi ga morali reducirati na realno raven, ni pa bilo ugotovljeno, zakaj je prišlo do tolikšnega preseganja norm, da so postale nerealne.

V razpravljanju so posvetili precej pozornosti vprašanju znižanja lastne cene in razmerja med režijskimi in proizvodnimi stroški. Vendarle bi razprava lahko bolj poudarila tisto pripombo iz poročila, ki prikazuje stalno zmanjševanje odstotka znižanja lastne cene. V razpravljanju so res razpravljali o nekaterih pretehtih stvareh, o katerih so morali sprejeti ustrezne sklepe in ki so se neposredno odražali v rezultatu zaključnega računa. To je bil odpis pomembnih zalag nekurantnega blaga in materiala. Konstantno zmanjševanje odstotka znižanja lastne cene v podjetju, ki je stalno večalo obseg svoje proizvodnje, je prav tako eden izmed nič manj bistvenih problemov, ki bi mu morali po našem mnenju posvetiti več pozornosti.

B. Race